

УДК 378. 147

Ю.Г. Масікевич,
В.Ф. Мислицький,
О.М. Жуковський,
С.С. Ткачук

РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Вищий державний навчальний заклад
України "Буковинський державний
медичний університет", м. Чернівці

Ключові слова: рейтингова
система оцінювання, європейська
кредитно-трансферна система,
вищі навчальні заклади, кредити,

Резюме. Зроблено огляд чинної нормативно-правової бази в галузі
рейтингової оцінки успішності студентів у вищих навчальних
зкладах України. Проведено порівняльний аналіз існуючих
підходів до проміжного та підсумкового контролю знань, умінь
та навиків, що впроваджені в ряді провідних ВНЗ.

Вступ

Нинішній етап розвитку національної вищої освіти характеризується модернізацією і реформуванням, спрямованими на приєднання до Болонського процесу з метою входження в європейський освітній і науковий простір. Він ґрунтується на цінностях європейської освіти і культури і не нівелює національні особливості освітньої системи України [7]. Результатом приєднання України до Болонського процесу повинно стати підвищення якості освіти, спроможності випускників вищих навчальних закладів до працевлаштування на європейському ринку праці. Його метою є прийняття зручних і зрозумілих градацій дипломів, ступенів і кваліфікацій, використання єдиної системи кредитних одиниць (ECTS - Європейської кредитно-трансферної та акумулюючої системи) і додатків до дипломів, розробка, підтримка і розвиток європейських стандартів якості освіти, усунення наявних перепон для підвищення мобільності студентів, викладачів, науковців [2, 10].

Закон України "Про вищу освіту" [1] (чинний від 06.09.2014 р.) передбачає право вищих навчальних закладів (ВНЗ) запроваджувати рейтингове оцінювання освітніх досягнень навчального процесу. Рейтингова система оцінювання (PCO) ґрунтується на прозорості та об'єктивності оцінювання результатів навчання, направлена на підвищення мотивації студентів до активного, свідомого навчання, систематичної самостійної роботи впродовж семестру. Даний підхід до організації навчального процесу узгоджується з положеннями Європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС). У зв'язку з набуттям чинності Закону України "Про вищу освіту" та з метою забезпечення академічної автономії вищих навчальних закладів наказом Міністерства освіти і

науки України (МОНУ) від 17.09.2014 № 1050 [4] скасовано наказ МОНУ від 30.12.2005 № 774 "Про впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу". Відповідно до роз'яснення МОНУ, щодо скасування обов'язковості кредитно-модульної системи, питання організації навчального процесу відносяться до компетенції університетів, є складовою їх академічної автономії. Водночас МОН України звертає увагу на необхідність використання у повному обсязі Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи та її ключових документів та інструментів відповідно до вимог Довідника користувача ЄКТС 2009 року, як це передбачено наказом МОН № 943 від 16.10.2009 р.

Фактично, відтепер ВНЗ самі обиратимуть, як їм організувати навчальний процес.

Основна частина

Авторами опрацьовані матеріали рейтингової системи навчання Буковинського державного медичного університету, а також провідних ВНЗ України, що за результатами чергового рейтингу Webometrics ("Ranking Web of Universities") за 2014 рік, оприлюдненого на офіційному сайті Webometrics, посіли перші три призові місця: Київський Національний університет ім. Тараса Шевченка (<http://nmc.univ.kiev.ua/doc.htm>), НТУУ "КПІ" (<http://kpi.ua/scale>) та НТУ "ХПІ" (<http://kpi.kharkov.ua>) [11].

В основу PCO у вищезазначених ВНЗ покладено поопераційний контроль і накопичення рейтингових балів за різнобічну навчально-пізнавальну діяльність студентів у процесі навчання. Всі проаналізовані кредитні системи вміщують обов'язково накопичувальний елемент. Для побудови PCO передусім визначається система контрольних заходів з кожного кредитного модуля

(за наявності навчальних змістових модулів - окремо з кожного з них): певне індивідуальне семестрове завдання, модульні контрольні роботи, що передбачені у робочому навчальному плані, колоквиуми, звіти та захист лабораторних робіт, а також поточний контроль на практичних і семінарських заняттях тощо. Якщо навчальний матеріал кредитного модуля містить окремі (змістовні) модулі, це необхідно врахувати при розробці РСО. При плануванні контрольних заходів двогодинні модульні контрольні роботи можуть бути поділені на дві одногодинні або три 30-хвилинні контрольні роботи тощо. При цьому слід враховувати, що відповідно до Наказу МОНУ від 26.01.2015 р., №47 "Про особливості формування навчальних планів на 2015/2016 навчальний рік", навчальні дисципліни і практики плануються, як правило, в обсязі трьох і більше кредитів ЄКТС (1 кредит = 30 год.) [5].

Вважається, що система оцінювання якості навчання студента (зарахування залікових кредитів) має бути стандартизованою та формалізованою. Так, відповідно до "Положення про організацію навчального процесу в НТУУ "КПІ" рейтингова оцінка з кредитного модуля, семестрова атестація з якого передбачена у вигляді заліку (диференційованого заліку), формується як сума всіх поточних рейтингових балів, а також заохочувальних / штрафних балів. Причому, сума поточних рейтингових балів (за вимогами Положень різних ВНЗ) складає не менше 0,55-0,60 від суми балів загального рейтингу (R).

За виконання творчих робіт з дисципліни (підготовка презентацій, рефератів та оглядів наукових праць, виконання завдань із удосконалення дидактичних матеріалів з дисципліни тощо) студентам можуть нараховуватися додаткові, заохочувальні бали. Студентам можуть також нараховуватися штрафні бали за несвоєчасне виконання індивідуального семестрового завдання або захист лабораторних робіт, за відсутність без поважних причин на практичних і семінарських заняттях тощо. Сума як штрафних, так і заохочувальних балів не має перевищувати 0,1 R (в НТУУ "КПІ"). У НТУ "ХПІ", в якості додаткових балів, вводяться також бали за відвідування занять, а за несвоєчасне виконання (без поважних причин) індивідуальних завдань та складання лабораторних і практичних робіт кількість балів не може перевищувати 50 % від максимально можливої.

Існує вагома різниця між ВНЗ у підходах до проведення підсумкового контролю. Так, студенти, які набрали протягом семестру необхідну кількість балів ($\geq 0,6 R$, в НТУУ

"КПІ"), ($\geq 0,55 R$, в НТУ "ХПІ") мають можливості отримати залік (диференційний залік) так званим "автоматом" відповідно до набраного рейтингу, а також виконувати залікову контрольну роботу з метою підвищення оцінки. Відповідно до "Положення про рейтинг студентів, критерії та систему оцінювання знань та вмінь" (схваленого Вченою Радою НТУ "ХПІ" від 31.10.14) підсумкова оцінка може бути виставлена за результатами екзамену, заліку або в результаті накопичення оцінок поточного контролю у разі виконання студентом усіх видів контрольних заходів. Студенти складають екзамен (залік) у разі невиконання хоча одного із запланованих заходів поточного контролю чи з метою покращення підсумкової оцінки (не більше ніж 1 бал за національною шкалою) [9].

В НТУУ "КПІ" студенти, які набрали протягом семестру рейтинг з кредитного модуля менше 0,6 R, зобов'язані виконувати підсумкову контрольну роботу. У разі отримання оцінки меншої, ніж "автоматом", кафедра може застосувати у РСО один з двох варіантів: а) жорстка РСО - попередній рейтинг студента з дисципліни скасовується і він отримує оцінку тільки за результатами підсумкової контрольної роботи (цей варіант формує відповідальне ставлення студента до прийняття рішення про виконання залікової контрольної роботи, змушує його критично оцінити рівень своєї підготовки та ретельно готуватися до заліку); б) м'яка РСО - за студентом зберігається оцінка, отримана "автоматом" [8].

Відомо, що серед чинників ефективності навчання особливу роль відіграють мотиваційні засади навчальної діяльності [3]. Внутрішня мотивація студента впливає з його зацікавленості у вивченні предмета, а за умов рейтингово-модульної системи стимулюється оцінкою, рейтинговим балом тощо. Рейтинг виступає впливовим зовнішнім мотиваційним стимулом, що спонукає студентів до активної самостійної роботи з вивчення матеріалу, здобуття навиків та умінь, а здобуті знання студентом є більш глибокими та міцними. Втілення рейтингової системи оцінювання у навчальний процес усуває упереджений підхід до оцінювання знань студентів, підвищує об'єктивність оцінювання знань, умінь, зменшує навантаження на викладача та студента під час сесії. Сприяє цьому впровадження сучасних електронних систем обліку знань, що в знаній мірі унеможлиблює, зовнішньозалежну від суб'єктивного фактору, так звану оперативну корекцію результатів. В БДМУ таку роль виконує електронний журнал, який виступає як справжній засіб забезпечення прозорості

навчального процесу у вищому навчальному закладі.

На Міжнародній виставці "Сучасні заклади освіти - 2015" за впровадження "Електронного журналу успішності" Буковинський державний медичний університет нагороджений золотою медаллю та дипломом у номінації "Розробка та впровадження у навчально-виховний процес сучасних систем моніторингу якості освіти" [6].

Висновки

Впровадження іноваційних елементів рейтингово-накопичувальної системи послужить справі зменшення психологічних, емоційних і фізичних перевантажень у період екзаменаційних сесій, а також вивільнення часу для творчої праці сторінучасників навчального процесу. При впровадженні рейтингово-накопичувальної системи слід детально вивчати позитивний та негативний досвід, що існує в національному та загальноєвропейському просторі.

Література. 1. Закон України "Про вищу освіту" // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37-38, ст.2004. 2. Згуровський М.З. Болонський процес: головні принципи та шляхи структурного реформування вищої освіти України / М.З. Згуровський. - К.: НТУУ "КПІ", 2006.- 544 с. 3. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи. Навчальний посібник / А.І. Кузьмінський. - К.: Знання, 2005.- 486 с. 4. Наказ МОНУ від 17.09.2014, № 1050 "Про визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 30.12.2005 N 774" [Електронний ресурс]. - Режим доступу до ресурсу: <http://www.euroosvita.net/index.php/?category=1&id=3529&i>. 5. Наказ МОНУ від 26.01.2015 р., №47 "Про особливості формування навчальних планів на 2015/2016 навчальний рік" [Електронний ресурс]. - Режим доступу до ресурсу: <http://ovv.com.ua/articles/24727-pro-osoblivosti-formuvannya-navcha-lnih-planiv-na-2>. 6. Освітні технології БДМУ відзначені золотою медаллю [Електронний ресурс]. - Режим доступу до ресурсу: http://www.bsmu.edu.ua/uk/news/events/actual_events/2. 7. Особливості організації модульно-рейтингової системи навчання [Електронний ресурс].-

Режим доступу: www.e-works.com.ua/download/2975_osoblivosti_organizacii_modulno_reitingovoi_sistemi_navchannya.html. 8. Положення про кредитно-модульну систему організації навчального процесу: Рейтингова система оцінювання [Електронний ресурс]. - Режим доступу до ресурсу: <http://kpi.ua/scale>. 9. Положення про рейтинг студентів, критерії та систему оцінювання знань та вмінь. Схвалено Вченою Радою НТУ "ХПІ" від 31.10.14 [Електронний ресурс]. - Режим доступу до ресурсу: <http://kpi.kharkov.ua>. 10. Товажнянський Л. Л. Болонський процес: цикли, ступені, кредити : Монографія / Л. Л. Товажнянський - Харків : НТУ "ХПІ", 2004. - 144 с. 11. Ranking WEB [Електронний ресурс]. - Режим доступу до ресурсу: <http://www.webometrics.info/en/Europe/Ukraine>.

РЕЙТИНГОВАЯ СИСТЕМА ОЦЕНКИ ЗНАНИЙ СТУДЕНТОВ ВИСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ

Ю.Г. Масикевич, В.Ф. Мыслицкий, О.М. Жуковский, С.С. Ткачук

Резюме. Сделан обзор действующей нормативно-правовой базы в области рейтинговой оценки успеваемости студентов в высших учебных заведениях Украины. Проведен сравнительный анализ существующих подходов к промежуточному и итоговому контролю знаний, умений и навыков, внедренных в ряде ведущих вузов.

Ключевые слова: рейтинговая система оценивания, европейская кредитно-трансферная система, высшие учебные заведения, кредиты, модули, рейтинговые баллы.

RATING SYSTEM EVALUATION STUDENTS OF THE HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Yu.G. Masikevych, V.F. Myslitsky, O.M. Zhukovsky, S.S. Tkachuk

Abstract. A review of the current regulatory framework in the field of rating achievement of students in higher educational institutions of Ukraine. A comparative analysis of the existing approaches to the intermediate and final control of knowledge and skills that are introduced in a number of leading universities.

Key words: rating system evaluation, the European credit transfer system, higher education institutions, loans, modules, rating points.

Higher State Educational Establishment of Ukraine "Bukovinian State Medical University", Chernivtsi

Clin. and experim. pathol. - 2015. - Vol.14, №2 (52). - P.278-280.

Надійшла до редакції 01.04.2015

Рецензент – проф. О.В. Ткачук

© Ю.Г. Масікевич, В.Ф. Мислицький, О.М. Жуковський, С.С. Ткачук, 2015